

ÚTON

Emlékezés Galyasi Miklósr, a költőre: „Gyere bele!” Halálának 40. évfordulójára

A háború végén minden hírfogó és -közlő készüléket, valamint járművet elkoboztak a lakosságtól. Elvitték nagyapám kis csöves rádióját, de még fiának a kristálydetektoros készülékét is. Családunkban csak egy régi, felújításra szoruló férfikerékpár maradt, azt is begyűjtötték. Néhány hét múlva idős parasztok tanyájukról hazafelé jövet jelezték, hogy a várostól vagy tizenöt kilométerre az egész szállítmány összekeverve és darabokra törve egy kanális partján fekszik szétszórva, használhatatlanul.

Iskolás koromban Miklós bátyám sokat foglalkozott velem, és mindig hívott, menjünk ki a nagy folyóra. A városközponttól nyolc kilométerre volt. Először meghökkenem a tervén és megkérdeztem tőle:

— Nekünk még biciklink sincs. Honnan veszünk járművet?

— Hiszen ott van a törzsed alatt — válaszolta.

Nem egészen értettem, ezért tisztáztam:

— Miféle járgányra gondol?

— Amelynek felül van egy kis kipufogója, és bagzával működik, alatta pedig két nyurga végtag, amelyet felváltva, szorgalmasan egymás után előre rakva, készen áll alattunk a természetes jármű.

Az öreg jót mosolygott, én meg szégyelltem magam, de a szópárbajt nem hagytam abba.

— Csakhogy, Miklós bátyám már nem korombeli. Ráadásul a sok cigaretta, patkányméreg feketekávé, meg időnként a pálinka megtette hatását, és néhány lépés után már alig kap levegőt.

— Nem sietünk. Óránként négy kilométer nem sok, katonakoromban ennek a háromszorosát is megtettük, amikor menekülni kellett. Különb, ha elfáradunk, megállunk. Lesz elég látnivaló. Ha korán reggel indulunk, jó ha délre kiérünk.

Nagyot nyeltem. Unalmasabb túrát el sem tudtam képzelni, minthogy nyáridőben, rossz szandálban, a hegehupás makadám úton, egy öregemberrel kutyagoljak. Amikor otthon elmondtam a szándékomat, apám is unszolt, hogy menjek nyugodtan, nem bánom meg. Másnap, virradat után Miklós bátyámmal elindultunk, ki a városból, a nagy folyó irányába. A tarisznyámban volt két félbevágott karéj zsíros kenyér és egy bádögögre. Vízet nem kellett cipelni, útközben találunk kutat.

Kijutva a sík mezőre, először egy jókora kubikgödörhöz értünk. Mindjárt leültünk a szélére és Miklós bátyám mesélni kezdett:

— Amikor a múlt században a várost körükerítették a fenyegető árvíz ellen, a körgáthoz sok földet innen használtak föl. Aztán nézd csak amott, a túlparton, most is szorgos emberek vetik a vályogot. A főutcáját kivéve, Tarján szegény házait az itt készített vályogból építették, de került innen más városrészekbe is, ahol zsellér emberek éltek, márpedig ezekből bőven született. Kemény munka egész nap a sárban dolgozni, a tűző napon. Akik itt kaptak munkát, egyiknek sem készült belőle sarki háza. Boldogok lehetnek, ha annyi pénzt kaptak, hogy a telet átvészeljék, de tavasszal, a nyíló kikelet már újra itt találta őket, térdig fölgyúrt nadrágban, mezítláb a sarat dagasztották.

Az öreg közben elszívott néhány cigarettát, majd hangfogónak tenyerét jókora füléhez illesztette és így folytatta:

— Hallod, a vízyitűk és a szárcsa már költött. Az anyjuk hívja a kicsiket. Ne mozogj már annyit, figyelj itt a szegélynádas. Ott van, ni! Elöl a tojó, utána meg egy sereg fióka úszik. Most tanulnak élelmet gyűjteni és rejtőzködni.

Közben az avas nádban megszólalt a nádirigó és kiabált a bölömbika.

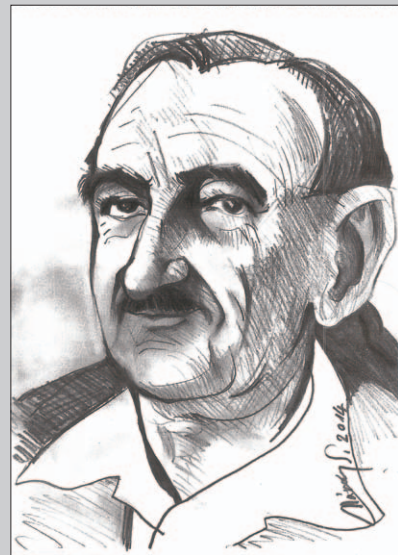
— Gyerek, hallod ezt a zenét? Ha tudnék kottát írni, új dal születne. Jó lenne látni, hogy a rigó fészében a saját kicsinyeit neveli-e, vagy a szülők egy kakukkfőökát etetnek szorgalmasan. A kakukk olyan madár, mint az az ember, aki más család fészébe pottyantja utódját, és nem ő neveli föl. A nehéz és felelősségteljes munkát másra hagyja, miközben ide-oda száll, és harsány hangját hallatja. Szeresd a madarakat, bármit is tesznek, mert nélkülük néma lenne a határ. Egy versemből idézek neked: „csak kalickában ne tarts madarat, fiam!” Ők a legnagyobb kincs, a szabadság hordozó dalnokai. No, de induljunk.

Nem sokat mentünk, amikor az öreg lassított, és a közeli erdőre mutatott.

— Kása Szabó ültette — magyarázkodott tovább. — Előnevét onnan kapta, hogy egész életében csak kását evett, hogy minden pénzén a vagyónát gyarapítsa. De okos volt, hogy fákat telepített. Ha majd felnövekednek, ez lesz ennek a poros mezővárosnak a tüdeje. A legtöbb paraszt nemcsak magának güzült, hanem a közösségének is takarékoskodott. Az egyik gazda iskolát építtetett, mások olvasókört adtak telket, a harmadik artézi kutat fúratott, hogy legyen a lakosságnak egészséges ivóvíze. Hallod-e, a parasztot tanuld meg tisztelni, mert neki köszönheted minden táplálékodat. Ha ő nem kelne föl minden hajnalban, nem innál tejet, és ha nem feküdne le késő este, nem ennél kenyeret.

Amint elhagytuk az erdősávot, kibontakozott előttünk a világ. Úgy éreztem, mintha két bogár mászna egy óriási félgömb alatt, amelyet különleges ízlésű festőművészek, óriási létrán a világ fölél kapaszkodva, a legkülönbözőbb színváltozatú és formájú felhőkkel díszítettek ki. Miklós bátyám követte pillantásomat, és fölfelé mutatva magyarázta, hogy a legmagasabban melyik a cirrusfelhő, tele finom jégkristályokkal, a bárány-, az átfutó nyári eső- vagy a tartós viharfelhő, és melyik az, amelyik most oszlik, avagy éppen gyülekezik. Szerencsére az egyre érdekesebbé váló kirándulást ez idő tájban nem zavarta semmi.

— Ilyen virágos kertet egyetlen kertész sem tud készíteni — oktatózott tovább. — A hóvirág után, mintha apró, fehér harangvirág lenne, fürtökben nyílik a tözike, de arról már lekéstünk. Nézd, amott azt a pipacstáblát, itt pedig, a lassan sárgulni kezdő búzatábla szélén a szarkalábat, a margarétát, és ahol a fű zöldell, mindenütt sárgul a kikirics. Emlékezz Szinyei „Majális” című festményére. Mutattam már neked a kép reprodukcióját. Ha nemcsak ketten gyalogolnánk, egy öreg és egy gyerek, hanem mindketten fiatal emberek volnánk, és a barátnőink vennének körül, itt most letelepedhetnénk, és mi is majálisozhatnánk. Nekem erről már csak emlékeim vannak, te pedig ezután gyűjtd azokat.

GALYASI MIKLÓS

A portré Návay Sándor alkotása.

A SAS-ÉRBE VALÓ ÁTJUTÁSRA VÁRAKOZÓ GALYASI (SZENTI TIBOR FELVÉTELE)

Elérkeztünk egy magas, hosszan elnyúló földháthoz.

— No, itt keresgéljünk — adta ki az öreg a földadatot. — Gyere már beljebb. Ott, ahol a rétet lekaszálták, valamikor Boros Áron unitárius tanító tanyája állt. A háború előtt a szegedi régészprofesszor a gémeskút gödre mellett hétezer éves hatalmas, gabonataroló agyagedényeket talált. Ha bejössz a múzeumba, láthatsz belőlük néhányat. Föl tudod mérni, mit jelent ennyi esztendő? Nézd csak, a lábaid előtt van éppen egy töredék. Vedd föl, és vidd haza. Úgy nézz rá mindig, hogy ezeket ősszanyok formálták, és benne hagyták körmeik nyomát, attól vált a külseje ilyen csipkedetté. Gondolj bele, hogy ezen a területen a megtelepült első emberek már kenyérnek valót termeltek, és azóta mindenki, aki itt élt, a földművelésből tartotta el magát. Légy büszke erre a földre, amely ennyi nemzedéknek adott hazát. Most te és a kortársaid vagytok, akik továbbvihetitek és fejleszthetitek ezt az életet.

Megérkeztünk a tanyai iskolához. Előtte két csövön kis medencébe folyt a hideg, artézi víz. Elővettem kis bögrémet és többször te-leeresztettem, fenéig kiittam, de még mindig szomjúság kínozott. A gyomrom már megtelt, de valami változást éreztem odabent, a zsigerek mélyén. Körülöttem szomorú emberek vártak sorukra. Volt, aki kantával tovább vitte a vizet, mások levették kalapjukat és belemártották az itatóba, hogy fejüket hűvösen tartsa céljukig. Néhány parasztember kocsival jött. Leakasztotta a vödöröt és a megmaradt egyetlen lovát itatta. Csöndben beszélgettek és forgolódtak, hogy a szóváltásukat ne hallja más.

— Induljunk, fiam — mondta Miklós bátyám. — Még fele útján vagyunk és közeledik a dél.

— Hiszen itt olyan hűvös van, a nagy fák árnyékot vetnek, de valami vihar előtti csöndet érzek, pedig felhőtlenné vált az ég.

— Az embereknek nem is a természettel van bajuk, hanem a körülményeikkel. Az iskolát hamarosan bezárják. A gyerekeket beviszik a városba tanulni, és csak hétfégenként találkoznak szüleikkel. Most tudnák elsajátítani a munka szeretetét, de otthon hiányzik kezük minden tevékenysége a kenyérkeresethez. Évtizedek alatt nemzedékeket tanítottak itt, és hamarosan csak üres kőház vagy bagolyvár lesz a szellemi otthonuk. Itt van mindjárt az iskola mellett a Vata család tanyája. Mindenüket elvették, és hamarosan el is költöztetik őket. Nézz át az út túloldalára. Emberöltökön keresztül ott szépen ringatta a szél a beérot kalászokat. Most rekeszekben víz hullámzik, és a muhar között rizs nő, de nem találja helyét, mert nem erre a tájra való.

Közben újabb tanyához érkeztünk. Az öreg látta, hogy megtorpanok. Az udvaron ott állt a kocsi, tele öreg bútorral, amely már tűzre is alig lenne jó. Jönnek kifelé nagyanyám húga, és a férje az ütött-kopott istállóból kivezeti egyetlen tehenüket, majd hátul a saroglyához köti. Fölülnek és elindul a menet. Észrevesznek, majd percre megállnak.

— Hová mennek, hová mennek? — hallatszik egyszerre mind a négyünk szájából a kérdés?

— Mi odaát egy másik tanyába, amelyet körülvettek vízzel, és már átázva düledezik — mondja Etus néném, férje pedig bólint. — Oda költöztetnek.

— Mi a nagy folyóhoz tartunk.

— Csak nehogy a víznek menjenek! — szólalt meg a férje.

— Akkor többet nem jövünk szilvát szedni, meg disznótorban együtt vacsorázni, vagy a cséplőmunkásoknak ebédet főzni? — kérdelem bánatosan.

Felelet nem érkezik. A ló elindul. A tehen visszazán és szomorún bög, húzatja magát, nem akar menni, mintha rossz végét érezné ennek az útnak. Etus néném integet, Miklós bátyám a könnyét törölgeti.

— Mi van itt? — állok mellette értetlenül. — Talán világvége?

— Az! — mondja, és indul a nagy folyó felé.

Az úton kétoldalt eperfák állnak. Az öreg nyel egy nagyot, majd tovább magyaráz:

— Ezeket az eperfákat valamikor réges-régen, talán még az uraság idejében telepítették. Leveleiken akkor selyemhernyót akartak tenyészteni és a gubóikból selymet nyerni. Közben az ipar másfelé haladt, és a vállalkozásból nem valósult meg semmi, de a fák maradtak. Hamarosan beérik a termésük. Majd, ha legközelebb jövünk, már láthatod, hány éhes ember szaggatja, mert más nem maradt nekik. Az akác sem őshonos nálunk, pedig minden tanya körül szép számmal ültettek. Kemény, erős a derekuk, jó szerszámfát neveltek belőlük, és kiváló tüzelő volt, amikor kihaltak. Most valamennyit kirángatják. Figyeld amott azt a fölszántott területet! Azon tavaly még tanya állt, és amikor erre jártunk, látták, hogy fiatalokkal járom utamat, és behívtak bennünket megvendégsélni. Nézd csak meg jól, mi maradt utánuk?

— Semmit sem látok.

— Dehogynem, hiszen nem vagy te vak! Szemléld meg azokat a feketeföldből kirajzolódó sárgásbarna négyszögeket. Ezeken vályogfalak álltak. Amikor szétverték és beszántották, megőrizték a nyomukat. Még évtizedek múlva is minden szántás után megláthatod, mert mutattam neked az út elején, hogy a kubikból kiszedett agyagból verik a vályogot, és ezt a sárgaföldet nem lehet eltüntetni.

Elérkeztünk az utolsó kanyarhoz, ahol az út a gát tetejéig kezdett emelkedni. A gatzengerből tetőzetét veszített romtanya megvakított, üres ablakszeme bámult az égre, mellette az enyhe szélben hintázó rossz vödör kolompolt az elszabadul ostorfa végén, ahogy a kútágas támasz nélkül ide-oda dülöngélt, akár a részeg ember.

— Ne menj oda! — kiáltotta Miklós bátyám. — Még rád dől, és hogyan számolok el veled az apádnak? Itt egy tanyai minden iparos lakott, aki megjavította a kocsi, megpatkolta a lovat, vagy látát ácsolt az eladó lányok kelméinek. Gyönyörű lánya volt. Akadt olyan legény, aki csak azért jött ide valamit barkácsoltatni, hogy lássa, vagy feleségül kérje. Bevallom, visszafelé menet én is sokat üldögéltem az ereszk alatt. Az apja egy iszákoshoz adta egyetlen gyermekét feleségül, és tönkretette az életét. Ki tudja, mi történt velük, de innen elkerültek.

Fölértünk a gátra. Az öreg szótlanná vált. Nézte a vén füzetet, a susogó, hatalmas nyárfákat. A töltés belső oldalán ismét letelepedtünk. Miklós bátyám hasra fordult és mutogatni kezdett.

— Látod ezt a kicsi, fekete számárcincért? Valamelyik fa kérge alatt élt eddig, és most kiszabadulva fut a gát tetején, keresi a párját. Hallod ezt a gyönyörű zenét? Hány és hány tücsök húzza ciripelő nótáját! Minden élet szerelemre vágyik. Egyszer, majd ha nagyobb leszel, nálad is bekövetkezik ez az idő, és virágos nyelven dudorászol kedvesed fülébe. Figyeld meg, ott a töviskóróra egy huncut szitakötőpár szállt. Hátul férjura erősen fogja feleségét, míg tart a nász. Majd, ha elengedi, tapadós nyálkával zárja be a pározó rést, így lesz biztos, hogy több hím nem követi, és nője az ő utódjait hozza a világra, amelyekben tovább él. Nézd meg a gátvédelemre öszszerakott, ház alakú rözsekazlakat, hány kismadár szálldos ki-be a fészkéhez, a réseken. Kikelt fiókáikat most táplálják. Jövőre az új nemzedéktől lesz dalos a határ, ha ismét erre járunk.

Újra elindultunk, hogy utunk utolsó szakaszát megtegyük.

— Ne kóborolj el, maradj csöndben mellettem — szólt az öreg. — Szent hely ez, ezrek nyugóhelye. Amikor a gátat építették, a mentett oldalon több kunhalom állt. A kubikosok hordani kezdték, és tele volt embercsontokkal. Ki tudja már, hogy a közép-, vagy talán az ókorban kiket mészárolt itt le a hatalmi vagy a nyerészkedési vágy. Az is lehet, hogy a hód-mezei csatában elesett kun és magyar vitézek maradványai kerültek a töltésbe, ezért adj nekik tiszteletet, és lépteid során hallgasd a csontok ropogását, miről vallanak neked.

Bent jártunk az ártérben. A közelben gulyás legeltette a teheneket. Pásztorokutyák szaladtak elénk és nagy ugatással üdvözöltek. Jött egy legény is, talán harminc éves lehetett. Kopott szűrjét az elődjétől örökölte. Rosszul látták el, tarsolya üres volt, és egykedvűen fogadott. Nem sokat beszélt, de botját fölemelve eligazított, hogy merre menjünk, ahol az ár elvonulása után már járt utat lelünk.

A hajdan élt szép parasztlány, a körülöttünk virágzó rét, és ez az idejétmúlt férfi összevegyült bennem, majd róluk egy szép költemény jutott az eszembe, amelyet magamban, mint a felhők fölé szálló imát, elmondtam:

SORKATONAKÉNT EGY LÖVEGET HÚZÓ ERŐGÉPET VEZET
1940-BEN

Guillaume Apollinaire

Kikericsék (Les Colchiques)

Most mérget hajt a rét s virágzik késő őszi
Legelget a tehén
S lassan megmérgeződik
Kikericsék virítnak kékek és lilák
Álmos szemed olyan mint itt ez a virág
Mint szirmuk fodra kéklő s kék akár ez ősz itt
S szemedtől életem lassan megmérgeződik

Egy farka kisdíák a rétre fut s rivall
Lebernyegük röpi és zeng a harmonikadal
S letépik a virágot mely anya és leány is
És színe mint szemhéjadé s oly félve rebben máris
Mint rebben a virág, ha szélben térdepel
A csordás csendesen halk hangon énekel
Míg bög a sok tehén s elhagyja gözölögve
E halni készülő nagy rétet mindörökre

(Radnóti Miklós fordítása)

Szemben a kompnál, végre leértünk a nagy folyó medréhez. A kocsik régi forgalmát már leállították. Csak a révész bóbiskolt csónakjában a túlpárti házikó előtt utazóra várva. Amikor Miklós bátyám kifújta magát, mert láthatóan elfáradt, és a nyári verőfényben lihegett, végre elkiáltotta magát:

— Gyere bele!

Ez volt a megbeszélte jelzés. A víz vitte a hangot, és amikor néhányan összejöttünk, a révész átevezett értünk. Láttam, örömmel üdvözölték egymást. Amikor átértünk, a parasztemberek mentek tovább, mi meg betértünk a Sas-érbe, amely természetvédelmi terület volt, és csak engedéllyel lehetett a fák sűrűjébe hatolni. Csodaországba érkeztünk. Olyan volt ez, mint egy korlátok, ketrecek, tetők nélküli hatalmas állatkert, amelyet a természet a maga előírásai szerint rendezett be, és karmesterként vezényelte a zúgó koncertet. A magas fák lombjait a jókora madarak hatalmas fészkekkel építették teti.

— A rétisas már jóval korábban kiköltött — kezdte a magyarázatot Miklós bátyám. — Utódai kirepültek, de ide nem járnak vissza zsákmányolni. A madár nem olyan, mint az ember, aki képes a saját fészkébe piszkítani, és felfalja társait.

Az idén is itt költenek a nagy gázlómadarak, a fehér kiskócsagok, kanalas-, szürke- és vörösgémek, a halászó kárókatónák, külön telepen a vetési varjak, és megannyi, apró énekes. Figyeld csak! — és összecsapta tenyerét.

Erre a szokatlan zajra a hatalmas madársereg egy pillanat alatt elnémult. Bántó csöndesség ült az előbb még harsogással, csattogással teli erdőre. Olyanná vált, mint az a kastély, amelyben Csipkerózsika megszurta ujját és mindenki álomba merült. A madárszülő nem etetett, a fióka nem csérogott, az enivalóval visszatérő madarak nem szálltak le, csak magasan kerengtek a fák fölött. Azután előbb itt-ott egy-egy kísérleti hang meg-megszólalt, de miután nem követte újabb csattanás, egyszerre újra megindult az éltető hangzavar.

Leültünk és előkerült a sovány koszt. Sok dolgunk nem volt vele, mert perc sem telt bele, mire befaltuk, és átadtuk magunkat a csöndes figyelésnek. Az öreg jegyzetelt. Talán a második világháborúban, reformátusként, munkaszolgálatban testileg, lelkileg elszenvedett sorsa jutott eszébe, édesanyja és húga gyötrelmes elvesztése, vagy a most született utolsó versének hangulatait írta meg, amely válaszolt Apollinaire *Un oiseau chante* versére:

Madár dalol itt valahol
Én azt hiszem hogy a te lelked
Virraszt közöttünk ránkhajol
S tépett bakáknak énekelget

Hallgasd csak oly szeliden bűg
Nem is tudom hogy melyik ágon
teli dalával minden út
Bármerre járok e világon

S mit is mondhatnék lélek ez
De dallá lett s dalol a fáról
S a szívből égi rózsá lesz
Mit is mondhatnék e madárról

Bakáknak ő a szerelem
Az én szerelmem mint a rózsá
Oly szép leány és csak nekem
Dalol a kék madár ma róla

Ó kék madár oly kék vagy mint
Égi szerelmem szíve bájos
Gyöngy éneked kezd el megint
A távol kattogó halalós

Gépfegyvereknek is ne félj
Talán csak csillag hull sziszegve
Az éjre nap jó napra éj
Kék szerelem hajlik szívemre.

(Radnóti Miklós fordítása)

Visszafelé megálltunk a város felöli parton. Figyeltük a levonult zöldár nyomait a fák törzsén. Ekkor a szél nem járta, zaj nem keltette, és hullámozás sem zavarta csöndben, a nagy folyó felszínén apró buborékok sokasodtak, majd milliárdnyi kis szárnyas élet indult utolsó útjára, hogy halálával új életet vigyen a mélybe. A kérészek sodródó tánca, amely néhány órára megindult a két part között, minden május végi, június eleji, csöndes, meleg napon bizonyosságot nyújtott a természet mérhetetlen és megújuló, halhatatlan erejéről.

Amott a halászok abbahagyták a hálók húzását, pedig szükségük volt a halra, hiszen a hosszú ívási tilalom ideje lejárt és végre ismét dolgozhattak. Eszközeiket bedobták a ladik alá, és a part mentén, halk csobbanásokkal eveztek tova. Mi is leültünk. Miklós bátyám rágyújtott egy cigarettára, és a fölötte szerteoszló füstben halk zokogással úgy ült a málladozó löszfalon, mint aki lelkét vesztette.

Nehéz volt a visszafelé tartó gyalogút. A város végéhez közeledve, amikor égni kezdtek a lámpák, az égen is kigyúltak a csillagok. Az utca végén nyitva volt a Vidám Rizsörhöz címzett kocsmá. Az öreg idáig tartott ki. Néhány fillért előkotort a zsebéből, hogy hideg, csapolt sört vegyen, amely újra lelket ver elcsigázott testébe, de nem volt nála annyi, hogy rendeljen. Kicsit még üldögtünk, majd hazaindultunk. A kapu előtt úgy búcsúztam el, hogy milyen jó lenne, ha kerítene valami járművet, többet tudnánk a Sas-érbe menni.

— Korábban volt egy kis Sax motorom, amellyel kipöfékeltem, de akkor meg nem tudtak a gyerekeim követni.

— Legalább egy biciklijé lenne.

Azt tudnék kölcsönözni, de minek?

— Visszafelé nem fáradna el annyira.

— Igazad van, akkor rátámaszkodhatnék. Mert tanul meg, hogy ha nem akarsz az élet mellett úgy elfutni, hogy semmit se láss belőle, akkor gyalog közlekedj. A kerékpárról néha még leleszállnak az emberek, de a gépjárművet ritkán állítják meg. Nem látják meg, hány gólyafészek van útjuk során, miként költ a nádírigó, kopácsol a harkály, hogyan szalad a cselőpók a lyukába, ha veszélyt érez. Nem jut eszükbe, hogy szakítsanak egy szál szarkalábat a szeretűknek. Te mennyit láttál velem, pedig ha a nap még több óráig süttött volna visszafelé, a másik oldalon ugyanennyi élményt szerezhetél volna. Az élet, ahányszor beleveted magad, mindig más oldalát mutatja. Vannak emberek, akik úgy halnak meg, hogy a világból szinte semmit sem láttak és értettek meg, mert nem voltak kapaszkodóik, és hiába rohantak végestelen végig, az élet futott el mellettük.

Míg hazaértem, elgondolkodtam, mennyi mindent tanultam ma történelemből, természetrajzból, emberségből. Tűnő és megújuló világunk kezdett előttem kinyílani. Néhány nap múlva Miklós bátyámat ismét fölkerestem. Cigaretta-füstfelhőben úszott a feje, csak bágyadt, gyakran könnyben úszó szemét láttam megmozdulni.

— Mit tehetnék, hogy messzebb lássak? — kérdeztem.

— Tanulj meg szeretni és segíteni. A jövő sorsa a ti nemzedéketek kezében van. Rajtatok múlik, hogy milyen lesz körülöttem a világ.

Azóta eltelt több mint hatvan év. Már nem szeretem fölkeresni a régi emlékhelyeket. Minden előnytelenül megváltozott, meg rájuk sem ismerek. Karácsony múlt néhány napja. Este, amikor lefeküdtem, bekapcsoltam a tévét és azon nyomban Händel: *Messias* című oratóriuma zengett föl. A hangok csodálatos áradata magával sodort e világ, és egy másik, megfoghatatlan lét küszöbére, ahol egyszeriben megjelentek korábbi életem szereplői. Ott voltak szüleim, barátaim, szerelmeim, nevelőim, munkatársaim; mindazok, akik már régen elmentek, de nyomot hagytak bennem, és úgy éreztem, hogy felelősséget bíztak rám.

Körülöttem kört formáltak. Megfogták egymás árnyékát, és forogtak, majd szorosabbra záródva, lélek a lélekhez simulva, harmóniában megálltak. Rám mutattak és egyszerre kérdőre fogtak:

Mit tettél a jövőért?

Lehorgaszott fejfelé ott álltam egyedül, kiszolgáltatta közepem, és nem tudtam megszólalni.

Hódmezővásárhely, 2014. január 4.

Szenti Tibor

(A „Harmónia” című készülő elbeszéléskötetéből)